

FORUM

INSTITUUT VOOR
MULTICULTURELE
VRAAGSTUKKEN

Een divers mandaat
Hoe beleven allochtone raadsleden hun functie?
2006-2009

servicecentrum
integratie

Colofon

Programmamanager: Radj Ramcharan
Projectleider: Mohamed Mahdi
Projectmedewerker: Nora Hammidi
Onderzoek: Strategie Onderzoek en Communicatie

FORUM, Instituut voor Multiculturele Ontwikkeling
Servicecentrum Integratie
Postbus 201
3500 AE Utrecht
030 297 43 21
info@forum.nl
www.forum.nl

Utrecht, december 2009

OVERZICHT VAN DE RESULTATEN:

- ❖ De helft van de respondenten is bij de vorige verkiezingen met voorkeursstemmen in de gemeenteraad gekomen.
- ❖ Bijna een kwart van de raadsleden wil niet doorgaan na de verkiezingen van 2010. De meeste raadsleden die stoppen, hebben een niet-politieke reden.
- ❖ Ruim driekwart van de raadsleden heeft de ambitie om door te gaan. De helft van de raadsleden komt terug op de kandidatenlijst en 21% staat op een verkiesbare plaats. Tweederde van de respondenten heeft de ambitie om door te groeien naar een andere functie in de politiek. Hiervan denkt 50% dit te kunnen realiseren.
- ❖ Een ruime meerderheid van de raadsleden geeft aan dat zij aan het begin van hun raadsperiode behoefte hadden aan betere ondersteuning. Ruim de helft denkt dat betere ondersteuning kan leiden tot meer doorstroom naar een andere politieke functie of een tweede termijn.
- ❖ 83% van de raadsleden ervaart spanningen. Meer dan de helft van de raadsleden ervaart spanningen gerelateerd aan standpunten van de landelijke partij. Een kwart ervaart spanningen met de eigen achterban. Ondanks spanningen wil een ruime meerderheid doorgaan na maart 2010.

INLEIDING

Met het einde van de raadsperiode 2006-2010 in zicht, beschrijft FORUM in dit onderzoek de ervaringen en toekomstverwachtingen van allochtone raadsleden.

De vragenlijst voor het onderzoek is in november verzonden naar 338 (deel)raadsleden. 97 (deel)raadsleden hebben de vragenlijst ingevuld waarmee de respons 29% is.

Het onderzoek bestaat uit drie delen. In deel een is gekeken naar persoonlijke toekomstverwachtingen van de raadsleden met betrekking tot hun politieke carrière. Hoeveel raadsleden willen door, wie stopt, en waarom? In het tweede deel is nagegaan hoeveel waarde raadsleden hechten aan ondersteuning in de beginperiode van het raadswerk. Tenslotte wordt in deel drie onderzocht in hoeverre bepaalde factoren spanningen opleveren met het raadswerk. Op basis van uitspraken van raadsleden, zijn vier mogelijke spanningsvelden gemeten: de nationale partijlijn, de fractiediscipline, het dualisme en de achterban.

Een aantal van deze spanningsvelden komt terug in drie diepte-interviews die aan het onderzoek zijn toegevoegd (zie bijlage). Zij illustreren een gevolg van hoogoplopende spanningen als resultaat van botsende verwachtingen tussen raadslid en fractie of landelijke partijlijn: vroegtijdige uitstroming.

I. VERWACHTINGEN VAN POLITIEKE TOEKOMST

Helft van raadsleden door voorkeursstemmen in gemeenteraad

49% van de respondenten is met voorkeursstemmen in de gemeenteraad gekomen. Dit geldt voor 62% van de Marokkaanse en 55% van de Turkse kandidaten. Zij scoren daarmee hoger dan Surinamers, Antilianen en 'overig'.¹

Onderzoek van FORUM en Motivaction toont aan dat etniciteit een belangrijke rol speelt voor de meeste kiezers: slechts 28% geeft aan dat etnische achtergrond niet van belang is.²

Uit onderzoek van het Instituut voor Publiek en Politiek (IPP) blijkt dat vooral de Turkse en de Marokkaanse kandidaten voor de gemeenteraadsverkiezingen van 2006 actief campagne hebben gevoerd onder hun eigen achterban.³

Raadsleden stoppen voornamelijk om niet-politieke redenen.

Van de respondenten die nu nog in de raad zitten, wil 23% stoppen. Het grootste deel van hen geeft een niet-politieke reden. Zij geven aan het te druk te hebben, dat het tijd wordt om wat anders te doen, of geven privéredenen (gezondheid, gezin, vrienden)

Bijna helft van raadsleden op verkiesbare lijst

77% van de respondenten zou door willen gaan na de gemeenteraadsverkiezingen. In onderzoek van het IPP uit maart 2009 ligt dit percentage veel lager. Slechts 39% van de ondervraagde raadsleden overwoog toen om door te gaan. 42% had op dat moment nog geen besluit genomen.⁴

Een ruime meerderheid op kandidatenlijst

Van de respondenten staat bijna de helft op de kandidatenlijst voor de gemeenteraadsverkiezingen van 2010. Voor 23% was dit op het moment van dit onderzoek nog niet bekend. 21% van het totale aantal respondenten staat op een verkiesbare plaats. Voor 18% was dit op het moment van dit onderzoek mogelijk maar nog niet bekend.

Tabel 1, toekomstbeeld

	Percentage van alle raadsleden (100%)	
	Zeker	Weet nog niet
Wil doorgaan na verkiezingen	77	
Wil doorgaan en staat op kandidatenlijst	47	23
Staat op de kandidatenlijst op een verkiesbare plek	21	18

Tweederde van de raadsleden heeft de ambitie om door te groeien

Tweederde van de raadsleden heeft de ambitie om door te groeien naar een andere functie in de politiek. Van hen denkt 50% dat te kunnen realiseren binnen 5 tot 10 jaar. Slechts 8% denkt dat dit niet lukt. Een groot percentage (41%) weet nog niet of realisatie van doorgroei in de politiek haalbaar is.

¹ De overige etniciteiten zijn: Armeens, Bosnisch, Chinees, Irakees, Iranees, Moluks, Pools en Tunesisch

² M. Lampert e.a., *Opkomstgedrag en opkomstmotieven van Nieuwe Nederlanders. Gemeenteraadsverkiezingen 2006, samenvatting en conclusies*. Motivaction en FORUM, Instituut voor Multiculturele Ontwikkeling, 2006, 7

³ IPP, *Meer diversiteit in de gemeenteraden*, 2006

⁴ IPP, *Ervaringen van allochtone raadsleden*, 2009, 14

II. INHOUDELIJKE ONDERSTEUNING

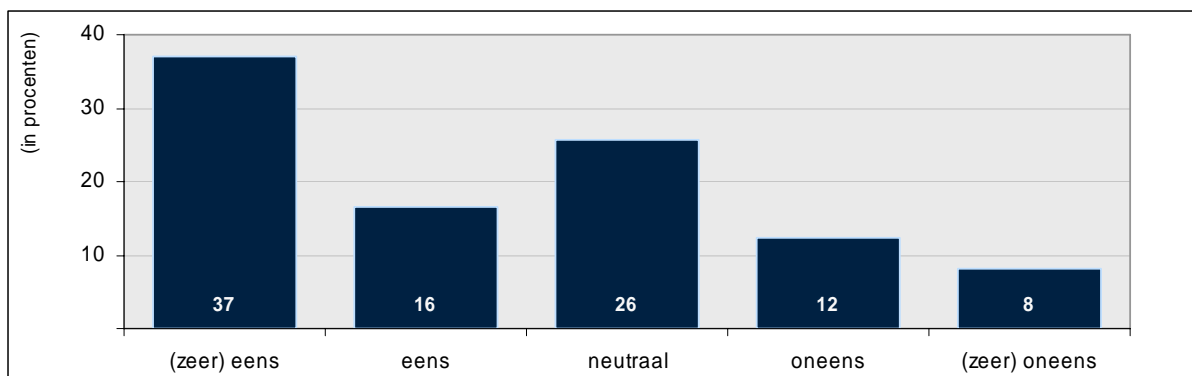
Ondersteuning wordt positief gewaardeerd

67% van de respondenten van dit onderzoek had behoefte aan (meer) ondersteuning vanuit fractie of partij. Uit onderzoek van het IPP over de periode 2002-2006 blijkt dat raadsleden die aangaven een gebrek aan ondersteuning te hebben ervaren, problemen hadden bij de uitvoering van hun taken. Voorbeelden die in het onderzoek veel werden genoemd: 'onzekerheid bij het spreken in het openbaar, geen wijs kunnen worden uit de hoeveelheid papier, moeite met het onderscheiden van hoofd –en bijzaken, weinig vertrouwen binnen de fractie en raad om de eigen mening naar voren te brengen en de langere aanlooptijd ten opzichte van de meer ervaren raadsleden'.⁵

Ruim de helft van de respondenten is het (zeer) eens met de stelling dat betere ondersteuning ertoe kan leiden dat allochtone raadsleden vaker beginnen aan een nieuwe termijn of vaker doorstromen naar een andere politieke functie. 20% is het (zeer) oneens (zie figuur 1).

Van de raadsleden die aangeven meer behoefte te hebben gehad aan ondersteuning in hun beginperiode, is tweederde het er (zeer) mee eens dat dit kan leiden tot doorstromen in een volgende termijn of in een andere politieke functie. Een kwart van de raadsleden die geen ondersteuning nodig had, is deze mening toegedaan.

Figuur 1: Reactie van raadsleden op de stelling 'betere ondersteuning in beginperiode leidt vaker tot politieke doorstroom of tweede termijn.'

⁵ IPP, *Ervaringen van raadsleden van allochtone afkomst*, 2005, 7-8

III. SPANNINGEN

83% van respondenten ervaart spanningen in het raadswerk

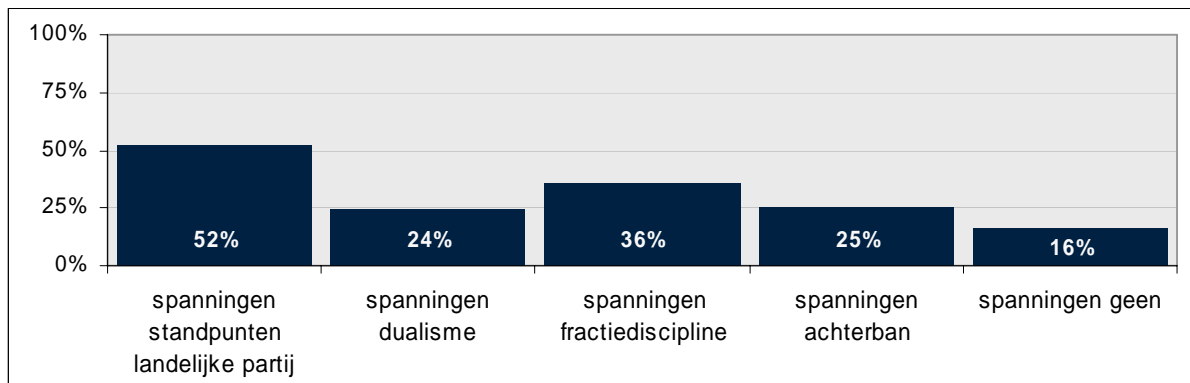
Er zijn vier mogelijke spanningsfactoren gemeten: spanningen met de standpunten van de landelijke partij, spanningen met het dualisme, spanningen met de fractiediscipline en spanningen met de achterban. De respondenten konden meerdere antwoorden geven. 83% van de respondenten heeft één of meerdere spanningsvelden ervaren. Eén op de zeven heeft zelfs drie spanningsfactoren genoemd.

75% van de raadsleden wil ondanks de spanningen die zij op deze gebieden ervaren, doorgaan met hun raadswerk.

Standpunten landelijke partij grootste bron van spanning

Opvallend is dat de standpunten van de landelijke partij door 52% van de respondenten wordt beschouwd als een bron van spanning. Hierop volgt de spanning met de fractiediscipline met 36%. Een kwart van de raadsleden geeft aan spanningen te ervaren met de achterban. Dit geldt ook voor dualisme.

Figuur 2: Door raadsleden ervaren spanningen

ONDERZOEKSVANTWOORDING

De vragenlijst is verstuurd naar 338 (deel)raadsleden. Er zijn 97 respondenten. De respons is daarmee 29%. De gemiddelde leeftijd van de respondenten is 44 jaar, van wie de jongste deelnemer 19 en de oudste 70 jaar is. Er hebben 68 mannen en 29 vrouwen deelgenomen. De man/vrouw verhouding is representatief voor allochtone gemeenteraadsleden in Nederland.⁶

De respondenten is gevraagd naar de etnische groepering waartoe zij worden gerekend. Het aantal respondenten naar etniciteit komt in volgorde van grootte overeen met de participatiegraad van verschillende groeperingen in de gemeenteraden. De Turkse raadsleden zijn ondervertegenwoordigd in dit onderzoek, de Surinaamse oververtegenwoordigd.

Tabel 2: Percentage respondenten en landelijk percentage allochtone raadsleden gekoppeld aan etniciteit.

Etniciteit	Respondenten	Landelijk
Turks	34	52
Marokkaans	22	22
Surinaams	19	13
Antilliaans	1	2
Overig	10	11
Autochtoon ⁷	14	
Totaal	100 (N=97)	100 (N=302)⁸

Naast de etnische achtergrond is er gekeken naar de politieke achtergrond van de respondenten. Ook deze cijfers komen voor het grootste deel overeen met de landelijke percentages. De PvdA raadsleden zijn ondervertegenwoordigd en GroenLinks en de overige partijen (D66 en SP) oververtegenwoordigd.

Tabel 3: Percentage respondenten en landelijk percentage raadsleden gekoppeld aan partij

Partij	Respondenten	Landelijk ⁹
PvdA	51	61
GroenLinks	16	11
CDA	8	9
Leefbaar/lokale partij	8	9
VVD	6	5
Overig	11	5
Totaal	100	100

⁶ IPP, *Meer diversiteit in gemeenteraden*, 2006

⁷ 14% van de respondenten geeft zelf aan autochtoon te zijn. Volgens CBS definitie zouden deze respondenten tot een niet-westerse herkomstgroep worden gerekend.

⁸ IPP, *Meer diversiteit in gemeenteraden*, 2006

⁹ Ibidem

BIJLAGE

Vroegtijdige uitstroming, raadsleden aan het woord

Vroegtijdige uitstroming is niet alleen een probleem onder allochtone gemeenteraadsraadsleden. Een kwart van het totale aantal raadsleden is in de afgelopen periode vroegtijdig is gestopt. Gemiddeld gaat het om vijf raadsleden per gemeenteraad, een veel hoger gemiddelde dan in voorgaande termijnen: in de periode 1998-2002 zijn 127 raadsleden vertrokken en in de periode daaropvolgend 278. Hierbij moet rekening worden gehouden met het relatief hoge aantal nieuwe raadsleden (43% van alle raadsleden in deze periode) dat in 2006 is gekozen. Moeite met de combinatie van raadswerk - ander werk en privéleven gold voor de meeste raadsleden als motivatie om te stoppen.¹⁰

Drie voorbeelden van raadsleden met een migrantenachtergrond die vroegtijdig zijn uitgestroomd, zijn Yvette Laclé, Mostafa Abbou en Humphrey Koeiman. Abbou besloot zich in 2008 af te scheiden van de Partij van de Arbeid. Hij raakte in conflict met de fractie. Humphrey Koeiman is opgestapt naar aanleiding van conflicten met het partijbestuur. Tenslotte heeft Laclé de ChristenUnie verlaten omdat zij het niet eens was met de landelijke partijlijn. Hieronder hun verhaal.

“Ik zat er gewoon als stemvee, dan ben je pas echt een ‘allochtoonexcus’.”

Mostafa Abbou, 21-11-09

De in 1979 uit Marokko geëmigreerde Mostafa Abbou (voormalig PvdA-raadslid), identificeert zichzelf niet alleen als Marokkaan, maar ook als Limburger, Brabander, Nederlander, maar bovenal als *“een wereldburger, die in Nederland woont”*.

Abbou werd al vrij snel na zijn aankomst in Nederland politiek actief. Hij begon bij de jongerenvakbond in Noord-Limburg, om zo zijn ‘sociale zekerheidsgevoel’ in de praktijk toe te kunnen passen. Zodoende rolde hij volgens eigen zeggen *“geleidelijk de politiek in”*. Nadat hij jaren actief was in de jongerenvakbond, werd Abbou in de jaren negentig lid van GroenLinks. Voor deze partij werd hij op zowel lokaal, regionaal als landelijk niveau actief in het bestuur. Al vrij snel ontstonden botsingen binnen de partij, volgens Abbou veroorzaakt door *“het individualistisch handelen”* van partijleden. In

2002 besloot hij zich kandidaat te stellen voor de Gemeenteraad in Eindhoven. Kort na zijn kandidaatstelling maakte Abbou bekend niet door te willen met GroenLinks.

In 2006 besloot Abbou zich wederom kandidaat te stellen voor de Gemeenteraad, dit keer als lid van de Partij van de Arbeid, die hem kort na zijn vertrek bij GroenLinks had benaderd voor een functie in het afdelingsbestuur in Eindhoven. Abbou kwam uiteindelijk met 800 voorkeursstemmen als vierde op de kandidatenlijst in de Gemeenteraad.

Vanaf dag één in de Raad botste het met de fractievoorzitter, onder andere door een verschil van mening betreffende de verdeling van de portefeuilles onder de raadsleden tijdens de coalitieonderhandelingen. Abbou wilde dat de PvdA de portefeuilles Jeugd en Werkeloosheid naar zich toe zou trekken, maar de fractievoorzitter en diens aanhangers hadden volgens hem *“een andere strategie”*. Ook zorgde de hiërarchische partijstructuur ervoor dat de fractieleden vooral de lijn van de voorzitter volgden.

¹⁰ Binnenlands Bestuur, *gemeenteraad doorgangshuis*, november 2009

Het PvdA-raadslid besloot zich in 2008 af te scheiden van de partij, zijn zetel te behouden en als eenmansfractie door te gaan. Dit besluit stuitte op veel weerstand van zowel het lokale als het landelijke PvdA-bestuur en Abbou werd geroyeerd.

Inmiddels is Abbou al twee jaar raadslid en tevens fractievoorzitter van zijn partij 'Eindhoven nu'. De partij omschrijft hij als *“gewoon een lokale politieke partij, en zeker geen moslimpartij. Een partij die de belangen van de Eindhovenaren beter verdedigt.”*

“Ik moest wennen aan de Nederlandse manier van politiek bedrijven”

Humphrey Koeiman, 23-11-09

De in Curaçao geboren en getogen, Humphrey Koeiman (1950) besloot in 1993 lid te worden van GroenLinks. De keuze om lid te worden kwam voort uit het idee de Antilliaanse gemeenschap *“een stem te geven”*. Koeiman zette zich in zijn periode als raadslid in voor de integratie en participatie van de Antilliaanse gemeenschap in Rotterdam. Als raadslid moest hij wennen aan de Nederlandse manier van politiek bedrijven, aan hoe de Nederlandse politiek vormgeeft aan het beleid. Ook merkte hij in zijn periode als raadslid dat het moeilijk was om zijn reguliere baan met zijn functie als raadslid te combineren: *“Ik was zes dagen per week bezig met de bevolking, er waren zoveel problemen...”*

Door vele problemen met het afdelingsbestuur van GroenLinks besloot Koeiman in 2004 uit de partij te stappen en als eenmansfractie -fractie Koeiman-, door te gaan. Dit besluit kwam volgens het voormalig raadslid vooral door *“het gebrek aan communicatie binnen de partij”*. Hiermee doelt Koeiman op het gebrek aan een *“gezamenlijke communicatie”* tussen de verschillende afdelingen, zowel lokaal als landelijk. Hierdoor liep de partij volgens Koeiman vaak achter de feiten aan. Het probleem dat zich voordeed rond de drugsoverlast en huisjesmelkers in Tarwewijk, de buurt waar Koeiman zich actief inzette voor de Antilliaanse gemeenschap, is hier een voorbeeld van. *“We zagen wel ministers en parlamentsleden van andere partijen komen, maar géén GroenLinks! Pas toen de problematiek weer oud nieuws was, liet GroenLinks haar gezicht in de wijk zien!”*

In 2005 werd het voormalige GroenLinks-raadslid, lid van een partij die in het verleden al interesse in hem had getoond, het CDA. De reden hiervoor was vooral de nadruk die het CDA legt op, *“respect, de Christelijke identiteit die zich meer richt op het gezin”*. De standpunten van het CDA sloten beter aan bij de problematiek die Koeiman in de Tarwewijk had gezien: woningnood, huisjesmelkers, drugsoverlast en tienerproblematiek.

Koeiman besloot in 2008 om zich verkiesbaar te stellen als kandidaat voor de Gemeenteraad in Dordrecht. Door het afdelingsbestuur aldaar werd echter besloten hem niet op de kieslijst te plaatsen. Volgens Koeiman vanwege zijn relatieve onbekendheid in de stad. Over zijn toekomst bij het CDA zegt Koeiman wel: *“Ik zie mijn toekomst bij het CDA positief in. De communicatie binnen het CDA is heel wat beter: mensen spreken elkaar aan, mensen houden elkaar scherp, met respect hè!”*

“Het maakt niet zoveel uit of je in een Christelijke partij zit, of in een andere partij, het gaat alleen maar om eigen belang, om plek en om pionnetjes.”

Yvette Laclé, 26-11-09

De in Paramaribo (Suriname) geboren politica Yvette Laclé (1955) emigreerde in 1968 met haar ouders naar Nederland. Vanuit haar Christelijke overtuiging en om de Christelijke migranten in Amsterdam-Zuidoost een stem te geven, besloot Laclé in 2003 lid te worden van de ChristenUnie. Met 900 stemmen kwam zij uiteindelijk in de stadsdeelraad waar zij als lijsttrekker de ChristenUnie vertegenwoordigde. *“Niet wetende wat het inhield, maar vanuit de passie om politiek te bedrijven, heb ik ingestemd met het lijsttrekkerschap.”*

Over de reactie van andere partijleden op haar functie als raadslid zegt zij: *“Nou, ik was natuurlijk een Nieuwe Nederlander, een migrant, en het is een vrij witte partij. Maar ik had natuurlijk een beetje bekendheid onder de Christenen vanwege het uitbrengen van mijn boek ‘Van Prostituee tot Politica’. Ik heb niet iets van ‘die moeten we niet’, of discriminatie ervaren.”* Yvette Laclé heeft in het begin van haar raadslidmaatschap vooral moeite gehad met de stapels brieven en papierwerk die zij dagelijks in haar brievenbus binnenkreeg. Ze moest wennen aan de schrijfcultuur. *“Alles wordt schriftelijk gedaan hier, en je moet alles ook schriftelijk beantwoorden.”* Uiteindelijk hebben cursussen, aangeboden door de ChristenUnie, Laclé geholpen in het ontwikkelen van een methode die haar hielp in het sorteren van de hoeveelheid papierwerk, waarmee zij dagelijks werd geconfronteerd.

De uiteindelijke doorslag om haar lidmaatschap te beëindigen en haar zetel neer te leggen, kwam toen de ChristenUnie een standpunt innam op een Ledenvergadering over het uitoefenen van vertegenwoordigende functies binnen de partij door praktiserende homoseksuelen. Laclé: *“Praktiserende homoseksuelen, dus homoseksuelen die samenleven of getrouwd zijn, kunnen mij niet vertegenwoordigen in de ChristenUnie.”* Terugkijkend op haar periode als raadslid bij de Christen Unie zegt Laclé: *“Het maakt niet zoveel uit of je in een Christelijke partij zit, of in een andere partij, het gaat alleen maar om eigen belang, om plek en om pionnetjes.”*

Sinds de beëindiging van haar lidmaatschap bij de ChristenUnie is Yvette Laclé directeur van een zorginstelling en heeft zij plannen om een landelijke partij, de Evangelische partij genaamd, op te richten.

FORUM

INSTITUUT VOOR
MULTICULTURELE
VRAAGSTUKKEN

FORUM brengt ontwikkelingen in de (multiculturele) samenleving in kaart, laat onderzoek doen en vertaalt de 'theorie' in werkbare methodieken.

Het Servicecentrum Integratie (onderdeel van FORUM) brengt als frontoffice deskundigheid en ervaring naar gemeenten.

Postbus 201
3500 AE Utrecht
030 297 43 21
raadvoorraad@forum.nl
www.forum.nl/rvr